Framtiden byggs med tvåhundra år av hantverk

I snart tvåhundra år har kunskapen hos Rob. Engström förts vidare från urmakare till urmakare. Nu gör företaget en ny satsning på verkstaden och på ett yrkeskunnande som tar åratal att utveckla. I en tid präglad av snabb teknikutveckling ser man framtiden i något helt annat: människans händer, erfarenhet och förmåga att bevara det som redan finns.

Rob. Engströms butik på Hamngatan 10 i början av 1900-talet, med fasaduret över entrén

Fasaduret på Drottninggatan 32, med grundningsåret på urtavlan

Mitt på Drottninggatan i Stockholm, bakom ett stort glas, sitter urmakarna på Rob. Engström böjda över sina arbetsbänkar. Utanför rör sig människor genom staden. Någon är på väg till ett möte, någon pratar i telefon. Ändå händer det regelbundet att förbipasserande stannar. Blicken fastnar på händerna bakom glaset. På luppen. På ett arbete där millimetrar är alldeles för stora mått.

– Att se någon arbeta så långsamt och noggrant gör något med en mitt i en stressig vardag. Det är nästan lugnande. Och det säger mer om vad vi är än vad vi någonsin kan skriva på en skylt, säger Haleh Moradi, VD för Rob. Engström.

Rob. Engström grundades redan 1832. Men kanske är det mest intressanta med företagets historia inte dess ålder, utan hur kunskapen har överlevt. Verksamheten har aldrig gått i arv inom en familj. I stället har den förts vidare från urmakare till urmakare, där yrkeskunnandet fått avgöra vem som tagit över. Nu ska hantverket få en ännu tydligare roll. Företaget investerar i vidareutbildning av urmakare, större kapacitet för service och restaurering av äldre urverk och utrustning som gör det möjligt att ta sig an arbeten som verkstaden tidigare behövt tacka nej till.

Marcus Wigervall vid arbetsbänken

– I hela branschen har verkstaden länge betraktats som en stödfunktion till försäljningen. Vi vänder på det. Hos oss ska urmakeriet vara kärnan och försäljningen det som finns runt omkring. Egentligen är det ingen kursändring. Det är en återgång, säger Haleh.

Bakom satsningen finns också en större utmaning. Antalet utbildade urmakare minskar i Europa samtidigt som behovet av kompetensen finns kvar. Klockorna som redan har tillverkats behöver servas, restaureras och ibland räddas långt efter att reservdelarna slutat produceras.

Kunskap som inte går att köpa

Den tekniska kunskapen om ett mekaniskt urverk går att läsa sig till. Men det som skiljer en erfaren urmakare från en nyutbildad sitter inte bara i teorin.

Det handlar om att känna hur hårt något kan dras, veta exakt hur mycket olja som behövs eller höra att något är fel innan ett mätinstrument visar det. Om att kunna avgöra när ett gammalt urverk behöver öppnas, och när det bör lämnas i fred. Det omdömet tar år att utveckla.

– En butik kan man inreda på ett år. En urmakare tar tio år att forma. Kunskapen är det enda i den här branschen som ingen kan köpa färdig. Den måste växa fram hos människor, under lång tid. Det är också därför den är värd att skydda, säger Haleh.

Hos Rob. Engström förs kunskapen vidare på ungefär samma sätt som den alltid har gjort. En yngre urmakare arbetar bredvid en mer erfaren och upprepar momenten tills kunskapen inte bara sitter i huvudet utan också i händerna.

När reservdelen inte längre finns

Marcus Wigervall, urmakare på Rob. Engström, minns särskilt en klocka. Inte någon av de schweiziska storheterna han servat genom åren, utan ett franskt ur från 1700-talet, tillverkat av Jean-André Lepaute, urmakare åt franska hovet.

– Hålen för uppdragsnyckeln satt på olika höjd, så hela urtavlan är osymmetrisk. Man ser direkt att den är gammal, säger han.

Trots åldern var slitaget nästan obefintligt. Mässing av högsta kvalitet och härdat stål.

– Det kittlar att tänka på att den redan tickade när Gustav III blev skjuten på maskeradbalen. När man sitter med den i händerna känns det inte som att det var särskilt länge sedan. Klockan står i dag i vårt skyltfönster.

Ibland hamnar en klocka på arbetsbänken där ingen manual längre räcker till. Reservdelen kanske slutade tillverkas för decennier sedan. Då börjar jakten. Först genom internationella nätverk av urmakare och reservdelshandlare. Därefter kan ett annat gammalt urverk bli donator. Finns inte heller det alternativet återstår den ursprungliga urmakarkonsten: att tillverka delen själv. Fila, svarva, prova och justera tills den passar.

– Vår ambition är att kunna säga: om delen inte finns kvar, så kan vi kanske göra den. Det är egentligen hela yrket, säger Haleh.

Men värdet av arbetet mäts inte alltid i kronor. Många som kommer in i butiken är inte samlare. De bär på en klocka som tillhört en pappa eller mamma, varit en examenspresent eller följt en människa genom stora delar av livet.

– Man märker det på hur människor lämnar över klockan. Många gör det med båda händerna. Vi kan inte ge tillbaka personen. Men vi kan ge tillbaka klockan, gående. Och det är inte en liten sak.

För ett företag grundat 1832 kan innovation därför betyda något annat än att ersätta gammalt med nytt.

– Det mest nyskapande vi kan göra i dag är kanske att våga investera i kompetensen hos människor, i en tid när nästan allt annat går åt andra hållet, avslutar Haleh.

Text: Isabelle Ibérer
www.robengstrom.se

Rob. Engström AB